

NYELENI 2011
Eerste Forum over Voedselsoevereiniteit in Europa

Persoonlijk verslag

Irma Beusink

WILPF gedelegeerde voor Nyeleni Congres en Nyeleni contactpersoon Wageningen

Op het eerste Europese Forum over Voedselsoevereiniteit werd menselijke warmte gecreëerd en inhoudelijk gediscussieerd over voedselsoevereiniteit. Er werd getracht brede steun te vergaren voor het idee van voedselsoevereiniteit dat sinds de jaren negentig door de Via Campesina internationaal wordt uitgedragen en tegenwoordig steeds meer door verschillende organisaties wordt omarmd. Zo bestaan er dan ook verschillende definities maar kort samengevat is voedselsoevereiniteit, het recht van mensen en staten om op democratische wijze het eigen landbouw en voedselbeleid te bepalen, zonder anderen of het milieu te schaden.

Het forum vond plaats in een gemoedelijke sfeer in het stadje Krems aan de voet van de Donau in Noord Oostenrijk. Het was mooi weer, de mensen waren in de stemming en de omgeving was groen. Meer dan 400 deelnemers met een grote vertegenwoordiging van vrouwen en jongeren, van 120 organisaties uit 31 staten ondersteund door vele vertalers, een stuurgroep en een grote groep vrijwilligers/sters uit Oostenrijk namen deel aan dit 6 daagse Forum.

Inhoudelijk werd er voortgeborduurd op het Forum dat in 2007 in Mali werd gehouden en dat de naam kreeg van zowel een sterke boerin die streed voor lokale voedselproductie als wel de naam van de Godin van de Vruchtbaarheid: Nyeleni. Tijdens dit Forum in Afrika werd het concept van voedselsoevereiniteit verder uitgewerkt en de belangrijkste principes benoemd als de focus op mensen, lokale voedselsystemen met korte ketens, lokale controle over gemeenschappelijk land en biodiversiteit, lokale kennis en vaardigheden en met respect voor natuur door agro-ecologische productie.

Ook in Krems werd hard gewerkt om beleid en praktijk van lokaal geproduceerd milieu en mensvriendelijke kleinschalige voedsellandbouw in Europa verder vorm te geven. Zeggenschap van mensen over eigen voedsel betekent dat de strijd wordt aangegaan met de geïndustrialiseerde landbouw die wordt gedomineerd door de multinationals en die ten koste gaat van de voedselproductie in de derde wereld en mogelijk wordt gemaakt door het huidige landbouw- en handelsbeleid van de EU en de WTO, die vrijhandel en grootschalige productie voor de wereldmarkt bevoordelen. De thematische werkgroepen in het Forum maakten voorstellen voor veranderingen in de manier waarop voedsel wordt geproduceerd, verdeeld en geconsumeerd inclusief het verbeteren van werk en sociale condities, voor een niet door geld gedomineerde toegang tot gemeenschappelijke goederen als land, zaden, water ea en vooral voor een nieuw beleid op Europees en op wereldniveau.

De methodologie waarmee het Forum was georganiseerd moest het mogelijk maken dat eenieder op actieve wijze kon meedoen naar eigen inzicht en smaak. De inspraak en doorspraak was goed doordacht door de creatie van verschillende werkbijeenkomsten waar mensen afwisselend konden discussiëren, doordenken of terugkoppelen. Op de eerste dag begon het Forum met een bijeenkomst van vrouwen en jongeren en verder werden de inhoudelijke bijeenkomsten georganiseerd op thema, subthema, achterban en de bijeenkomsten die meer gingen over actiegedeelte werden ingedeeld naar land-staat, taal in combinatie met regio. Het werd zo een interessant inhoudelijk identiteitspel. Mensen konden ook makkelijk contact met elkaar maken tijdens de gesprekken aan de eettafel,

de wandelgangen of de gemeenschappelijke slaappleaatsen als de camping, de school of het hotel.

De hartverwarmende ontmoetingen gecombineerd met inhoudelijke discussiegroepen en plenaire bijeenkomsten met toespraken door o.a. waarnemers uit andere werelddelen, werden overgoten met een grote culturele saus van mystica's (muzikale en theatrale optredens), en lekker eten. Een theaterstuk symboliseerde de opkoop van lokale maisvarieteiten door multinationals en was kunstzinnig in elkaar gezet met een clowneskachtig circusoptreden waar gegoocheld werd met de genen van de maïskolven die werden vervangen door dure steriele sticks waarbij twee vrouwen die gezamenlijk produceerden werden bedonderd door een man op stelten en met een hoge hoed die de grote bedrijven symboliseerde. Op vrijdag was er een demonstratie met samba muziek tegen het monopolie van grote supermarkten die eindigde op de marktplaats van Krems waar verschillende producenten en groepen hun regionale voedsel producten aanboden. Maar ook deelnemers aan het forum met bijvoorbeeld biologische tulpenbollen engroepen als transitiontowns hadden hun plek op de markt voor het gemeentehuis. Ook hier weer theater, toespraken en dans. Zo hadden de Belgische jongeren een eigen vechtdans gemaakt met landbouwgereedschap en hadden de Zwitserse boeren en boerinnen een gerijmd theaterstuk. Op zondagmorgen werd het geheel afgesloten met een laatste mystica waaraan bijna alle delegaties meededen. De delegaties stonden in een grote kring rondom rijen stoelen die naar de binnenste open cirkel leidden waardoor het symbool van de verschillende windrichtingen en oogstseizoenen werd uitgebeeld. Een of meer mensen per land zongen om de beurt een lied gerelateerd aan het boerenleven uit eigen land en in eigen taal en dat weerklonk mooi in de grote zaal. Elke delegatie legde zaden of producten neer op een tafel in het midden. De Nederlandse delegatie zong 'Boer wat zeg je van mijn kippen' eerst solo door Lies en Wil en daarna in een meerstemming canon. Greet Goverde van het ABC platform legde daarna een zakje met zaden van snelkokende tarwe van de Zeeuwse Vlegel neer. De tafel met kleurrijke producten oogde prachtig in het midden en de verschillende liederen waren mooi, ontroerend en indrukwekkend.

Ik was onderdeel van de Nederlandse delegatie die bestond uit 10 mensen. Op maandagochtend om 5 uur stond ik bepakt en bezakt bij de snelweg en zo reisde ik mee in leuk gezelschap van Wil en Katrien van het Netwerk van Vitale Landbouw en Liesbeth kwam daar later bij. Na een reis van 10 uur kwamen we aan in een ietwat regenachtig Krems en was het even dubben over de verblijfplaats, gelukkig hield het op met regenen nadat we de tent hadden gezet. Het zou de komende week leuk kamperen worden te midden van vele internationale campesinos en activisten. De volgende dag was er al een bijeenkomst met de vrouwengroep, het was interessant en een goede binnenkomer voor het forum, het was wel even wennen aan de techniek van vertaal mogelijkheden. Een aantal boerinnen van de Via Campesina hielden een inleiding waarin werd benadrukt dat boerinnen wereldwijd in landbouworganisaties en in voedselproductie op verschillende manieren betrokken zijn maar dat in het landbouwbeleid noch vrouwen noch mensen in het algemeen centraal staan. Een Oostenrijkse boerin benadrukte het belang van het creëren van ruimte voor vrouwen en Isabel van de Via Campesina uit Spanje verwoordde dat het huidige Europese landbouwbeleid vrouwen benadeelt. Rosa uit Peru en tevens van de Internationale Vrouwenmars, benadrukte het belang van vrouwen als voedselproducentes en als ancestrale erfgenames van het gemeenschappelijk bezit van de wereld door het domesticeren van zaad en vee, terwijl tegelijkertijd vooral vrouwen verdreven zijn van hun toegang tot land en biodiversiteit. Rosa pleitte voor economische autonomie van vrouwen. In subgroepen naargelang de talen discussieerden we vervolgens over hoe een wereld met gendergelijkheid eruit zou zien en hoe we daar zouden kunnen komen. Ik deed mee met de Spaanse dames en er werd ruimte gemaakt voor de presentatie van iedereen. Ik voelde veel herkenning in de thema's die werden aangestipt; de strijd voor erkenning binnen de organisaties en het zichtbaar maken van vrouwen daarin, de wens naar erkenning van rol van vrouwen in de economie, de strijd tegen geweld tegen vrouwen en het streven naar meer vrouwelijke of humanere politieke culturen. Ook zij streden voor gelijke deelname van vrouwen in de besluitvorming. Jammer genoeg ging een

deel van de discussie verloren door het kabaal van een grasmaaiende machine op het aangrenzend voetbalveld.

Herkennend en aftastend ging ik de eerste dag door. S Avonds waren er interessante toespraken van internationale gasten en kennismakingsrondes aan wisselende tafels. De vrouwen en mannen uit Peru, Guatamala, India, Mali en Nigeria verhaalden van de negatieve impact van het wereldhandelssysteem op landbouw en milieu in eigen land en onderstreepten zo nog een keer de noodzaak van een wereldwijd beleid voor voedselsoevereiniteit op lokaal niveau. Javier Sanchez van de Via Campesina hield een warm pleidooi voor het herwinnen van de kleinschalige boerenlandbouw ten opzichte van de grootschalige industriële landbouw en lichtte de leus van de Via Campesina 'globalise hope' nog eens toe met het idee dat 'niet alles verloren is'. Ibrahim uit Mali bood op de eerste avond van de plenaire de symbolen vanuit het eerste congres van Nyeleni aan, te weten aarde, water en zaden in een houten schaal. Enkele jongeren in de discussie groepen wisten goed te verwoorden dat voor hen voedselsoevereiniteit een religie is die je naar eigen bewustzijn invult.

De methodologie en het programma werd zowel dinsdagavond als woensdagochtend nog een keer, uitgebreid toegelicht. Woensdagmiddag en donderdag vonden de inhoudelijke thematische bijeenkomsten plaats. In de groep die zich verdiepte in het overheidsbeleid begonnen we met een discussie aan een lange tafel buiten waar we om de beurten een idee inbrachten over wat de uitdagingen en kansen zijn voor een echt voedselsovereiniteitsbeleid. Vervolgens gingen we verder in een subgroep over globaal beleid. Eerst gaf dat nog enige verwarring omdat we onze voorstellen ook richting het Europese Beleid formuleerden, Europa is immers toch een belangrijke speler in het globale speelveld, maar daar was al een andere groep mee bezig. Ook mochten we reageren op de al geformuleerde tekst die uit de eerste brainstormsessies voortkwam maar was er weinig ruimte voor de meer principiële achterliggende discussies. Om gezonde en milieuvriendelijk voedselproductie mogelijk te maken was het mechanisme van prijsinternalisatie geformuleerd (de exgernekosten die schadelijke landbouw met zich meebrengt moet ook in de prijs tot uitdrukking komen). Ik introduceerde het begrip ecologische foodprint dat ik in het Novib rapport had gelezen en dat werd in eerste instantie gelijk overgenomen. Guus Geurts pleitte voor verschillende belastingen en een regulerend importbeleid. Iemand anders opperde dat het de principiële vraag was of duurzame voedselproductie wel door prijsbeleid gereguleerd moest worden omdat het dan ook aan de markt werd overgelaten.

De verschillende meningen van de diverse mensen uit de verschillende landen leken bij elkaar te komen. Sal Paz uit Spanje verwoordde de voorstellen van de vrouwengroep. Een milieuactivist uit Azbejistan zwengelde de discussie aan over de biofuels of de agrobrandstoffen zoals ze door de Via Campesina worden genoemd. Moesten we ons in onze doelstellingen richten op armoedebestrijding, honger de wereld uit of toegang tot basisvoorzieningen? Wilden we de consumptie van biovlees of ook de vleesproductie wereldwijd terugdringen? Richten we ons op de Verenigde Naties en op het uitbouwen van het participatiemechanisme in de FAO of moesten we toch ook proberen om een Agreement on Agriculture gebaseerd op voedselsoevereiniteit onder de paraplu van de WTO voor elkaar te krijgen?

Het participatiemechanisme in het CFS van de FAO werd als een belangrijke ruimte gezien om binnen de VN het beleid te beïnvloeden en we hebben voorgesteld om daar het begrip voedselsoevereiniteit te promoten.

De sessies met de ongeveer dertig tellende deelnemers verliepen vrij rustig en velen leken wel getraind te zijn in het vreedzaam communiceren op zachtaardige toon. De moderatoren deden erg hun best om een ieder aan het woord te laten, soms werden er mensen over het hoofd gezien of overgeslagen of ging de verdeling van het woord ten koste van een aantal mensen die veel in wilden brengen. Vooral gedurende de laatste sessie van de themagroep en in het laatste uur werd het wat meer dringen om het woord te mogen voeren. Ook was er nog wat verwarring over teksten die de dag ervoor waren aangenomen en vervolgens weer waren teruggedraaid. Veel tijd hebben we toen nog besteed aan het aanvullen van wie er allemaal meedoen en achter de verklaring staan. Toch leken de meesten positief over het resultaat van het werk van onze groep.

Een nieuwe verklaring d door de stuurgroep werd samengesteld uit de inputs van alle werkgroepen tijdens onze 'vrije'dag (excursies, demonstratie en 'kennismarkt'op de vrijdag) werd vervolgens plenair voorgelezen en onder luid applaus aangenomen. Samen met twee Spaanse dames baalden we toch enigszins dat de expliciete formulering van meer vrouwen in besluitvormende posities op global governance niveau er niet meer in stond. Ik heb geprobeerd daar hartelijk over te lachen, vooral over mijn eigen leerproces hierin. (Het is vaak een belangrijke lobby voor mij en ook voor WILPF, ik analyseer vaak bij anderen als het wordt vergeten en nu was ik zelf onderdeel van een proces waarin dit punt, en het ook door mij ingebrachte idee van de ecologische voetprint van landbouw er in het proces weer langzaam uitsloop.) Later hebben we informeel getracht weer verschillende internationale allianties te vormen om te kijken hoe we dit weer verder gaan brengen. De meeste vrouwen waren wel positief over de deelname van vrouwen en jongeren en het idee dat voedselsoevereiniteit als principe al veel gelijkwaardigheid impliceert. Misschien moeten we dat nog een keer expliciet gaan maken.

Guus had terecht opmerkingen op het feit dat de eindverklaring onder veel applaus in zijn totaliteit is aangenomen en er geen transparantie was over de procedure noch een mogelijkheid om op deelonderwerpen in dit laatste stadium nog plenair te discussiëren of te stemmen. Ik deel zijn kritiek. De verklaring is in zijn algemeenheid echter wel goed doorwrocht en en het is een hele kunst om met zoveel verschillende mensen uit verschillende landen gezamenlijk zo een werk te produceren waar iedereen zich achter kan scharen. Minstens zo belangrijk waren ook de vele contacten, ontmoetingen en uiwisseling van ideeën voor de inspiratie en het warm houden van het vuur van de voedselsoevereiniteit. Ook wordt de ideeënwereld verbonden met de praktijk van alternatieven die al wel mogelijk zijn gebleken. Op vrijdag zijn er veel excursies geweest vooral naar biologische bedrijven en winkels. Ik zat in een wandelgroep die op natuurexcursie ging in de omgeving, we wandelden een berg naar boven en weer naar beneden en we genoten van de heerlijke druiven en het prachtige uitzicht. Onze gids verhaalde van niet inheemse boomsoorten en de oorsprong van de grond maar beende als snel met de franse mannen weg. Wij zijn met een groep vrouwen neergestreken op een terras en wisselden uit over ons leven. Het was leuk om de verhalen te horen van de twee jongste vrouwen in het gezelschap, begin twintig en allebei met toekomstplannen waarmee ze toch in het voetspoor van hun ouders treden; de een met een studie in ontwikkeling en de ander door als dochter het veehouderij bedrijf van haar vader over te nemen.

Ook heb ik nog erg veel lol beleefd met het sambadansen tegen de supermarkt ketens en was ik de eerste dag al helemaal geïnspireerd om een liedje te schrijven. Het werd een voedsel-rap die tijdens de culturele avond enthousiast werd omarmd door Giovanni die er met zijn trekharmonica een oude folksongmelodie uit Zuid Italië bij maakte en gezamenlijk met een koor van Italianen hebben we het op het podium gebracht. De afsluiting tijdens de mystica ontroerde mij. Het was mooi georganiseerd, mooie verschillende liederen van veel mensen, de verschillende dankwoorden die in het inner cirkel werden uitgesproken waren hartelijk en het geheel deed me erg denken aan de bijeenkomsten van campesino a campesino in Midden Amerika. Ik voelde dan ook weer helemaal de verbondenheid, de openheid en de warmte en genoot van het enthousiaste applaus en muziek op keukeninstrumenten, zowel om het te geven en ook om het een beetje te ontvangen, zeker toen Katrien opmerkte dat de beginners van deze beweging wel een pluim hadden verdiend.

Acties en bijeenkomsten op korte termijn

Verklaring : <http://nyeleni2011.net/>

FoodSovCap

week van voedselsoevereiniteit Brussel (www.eurovia en www.foodsovcap.)

Fao

Committee on Food Security

Nederland/lokaal

Bijeenkomst op wereldvoedseldag? Later
waarschijnlijk jongeren en voedselsoevereiniteit

ABC platform
Guus Geurts/XminY
Wilpf
Wageningen
Doetinchem
Netwerk voor Vitale Landbouw
Aseed

(wageningen?)
www.aardeboerconsument.nl
de nieuwe liefde; hongerstaking; www.guusgeurts.nl,
bijeenkomst in utrecht
lokale markt op 10 september; voedsel uit je stadstuin
overleg met gemeente, megastallen nee.
verspreid het woord
www.aseed.net

Handtekeningen acties
www.foodsovcap.
www.pigbusiness.co.uk

The missing option
Food from farms not Factories

Videos

Via Campesina <http://www.vimeo.com/viacampesina>
Pig buseniss The true cost of cheap meat www.pigbusiness.co.uk

Geplande video conferentie: Uitwisseling over bereiden van cultuurrijk lokaal voedsel:

Wageningen en Azerbajjan

Italiaanse FoodRap

We want food from the farm

And do no harm

To people and nature

And the, children's future

We want bread and wine

From local grape-vine

We want coffee and tea

Fair trade, to be

We want food organic

With herbs and garlic

Without petrol

Conserve the soil

We want milk and meat

Without soya feed

We protect common wood

Then we are in the mood

We want local food

And thus do good

Mother earth our friend

Gmo's have to be banned

Foodsovereignty

Our common dignity

Godess of fertility

Neyeleni our deity

Neyeleni divinity

Food Sovereignty is the right of people to healthy and culturally appropriate food produced through ecologically sound and sustainable methods, and their right to define their own food and agriculture systems. It puts the aspirations and needs of those who produce, distribute and consume food at the heart of food systems and policies rather than the demands of markets and corporations. It defends the interests and inclusion of the next generation. It offers a strategy to resist and dismantle the current corporate trade and food regime, and directions for food, farming, pastoral and fisheries systems determined by local producers and users. Food sovereignty prioritizes local and national economies and markets and empowers peasant and family farmer-driven agriculture, artisanal fishing, pastoralist-led grazing, and food production, distribution and consumption based on environmental, social and economic sustainability. Food sovereignty promotes transparent trade that guarantees just incomes to all peoples as well as the rights of consumers to control their food and nutrition. It ensures that the rights to use and manage land, territories, waters, seeds, livestock and biodiversity are in the hands of those of us who produce food. Food sovereignty implies new social relations free of oppression and inequality between men and women, peoples, racial groups, social and economic classes and generations. (From Nyeleni Declaration 2007)

